

22
8.3/55
**Studii
și
cercetări**

ACADEMIA
REPUBLICII
SOCIALISTE
ROMÂNIA

LINGVISTICE

SCIL

8
XXV
1
ianuarie-februarie
1986
VIII

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

TOPONIMIA LOCALITĂȚII STRIŽILO DIN NORDUL SERBIEI

JOVANKA RADIĆ, MILE TOMICI

Articolul de față reprezintă o primă încercare de analiză a numelor de locuri din localitatea Strižilo (R. S. F. Iugoslavia). O atenție deosebită este acordată elementelor de limbă românești prezente în aceste toponime. Trăsăturile fonetice și morfologice ale formelor înregistrate arată că locuitorii satului în discuție sînt vorbitori ai unui grai românesc de tip hănățean.

1. Localitatea Strižilo (Strijilo)¹ se află în ținutul Belica, la poalele masivului Crni vrh și aparține de comuna Svetozarevo, de care o despart circa douăzeci de km. Prin sat curge riul Osaonica.

Satul este compact, are 350 de case și 2600 de locuitori. Localitatea a fost înființată în prima jumătate a secolului al XIX-lea, din care cauză nu a fost înregistrată în nici un indicator al localităților din perioada 1818—1836².

Locuitorii satului susțin că prima lor ocupație, înainte de a cobori de pe masivul Crni vrh, a fost creșterea vitelor. O dată cu așezarea lor în poiana fertilă de la poalele acestui masiv, au început să se ocupe și cu agricultura, cumpărînd suprafețe însemnate de teren agricol. La început, în vechea așezare, se ocupau sporadic și cu confecționarea obiectelor casnice din lemn, indeletnicie care, în noua lor așezare, a cunoscut o amplă dezvoltare, astfel încît se susține că mutarea lor în actuala zonă bogată în păduri s-a datorat tocmai acestei meserii³. În prezent prelucrarea lemnului reprezintă ocupația de bază a locuitorilor satului Strižilo, iar o parte din locuitori se ocupă cu vînzarea obiectelor de lemn nu numai pe întinsul Iugoslaviei, ci și în afara granițelor acesteia. În acest fel, creșterea vitelor și agricultura au devenit preocupările lor secundare.

2. Cu toate că locuitorii satului Strižilo se declară iugoslavi⁴, limba lor maternă este româna. De obicei, înainte de a intra la școală, copiii își însușeseră bine și limba sîrbocroată, așa încît întreaga populație este bilingvă. În sat există o școală de cultură generală, de cinci clase, cu predare în limba sîrbocroată. În continuare, copiii urmează școala din localitatea învecinată, Bagrdan, iar cel mai apropiat liceu se află la Svetozarevo.

Trebuie amintit și faptul că locuitorii satului în discuție sînt ortodocși și că își păstrează, cu strictețe, toate obiceiurile laice și religioase, deosebindu-se, și prin aceasta, de locuitorii satelor învecinate.

3. În articolul de față vom încerca o analiză a numelor de locuri existente în hotarul satului Strižilo. Înainte de aceasta, considerăm util să amintim doar cîteva fapte referitoare la antroponimia locuitorilor acestui sat, care, fără îndoială, merită un studiu aparte⁵.

Numele de familie sînt fie tipic sîrbești (*Dorđević, Iocanović, Costić, Miletić, Mitrović, Obradović, Simić, Sretenović* etc.), fie sîrbizate (*Ćerčelović, Sandulović* etc.).

Din seria prenumelor amintim : *Dragan, Dušan, Mateja, Momčilo, Zecan; Milaneă, Mirjana, Slavica, Suezana, Svetlana* etc.; sporadic apar și nume de tipul : *Don, Alisa, Monica*.

Supranumele individuale și de familie conțin cele mai multe elemente românești înregistrate în antroponimia satului Strižilo : *Deroi, Giula, Goe, Kijala, Orbu, Parta, Radei, Tal'e* etc.

În toponimie însă formele românești predomină. Se pot întâlni și nume de locuri compuse cu elemente din ambele limbi, iar cele formate numai din cuvinte sirbești sînt puține la număr.

4. Nume de locuri formate numai cu elemente de limbă românești :

Arăturil'e la Lac, Bôtu al Măre, Căpășina, Fîntîna la Goei, Fîntîna la Piatra Măre, Fîntîna la Tinca, La Kijala, La Cosășa, La Côtă, La Dal, La Găga, La Giula în Prun, La Majdân, La Petriș (și La Petrișu), La Puga, La Sîma în Bot, La Tufă, La Văl'e, Malôa dă la Dal (și Malôa la Dal), Malôa dă la Văl'e (și Malôa la Văl'e), Móra a Frîntă, Móra la Boga, Móra a Dirăptă, Părca a Stîngă, Pădura de la Măxăm, Petrișu, Piatra Măre, Poceca la Móra, Pôdu la Orbu, Puncă la Sărdă a lui Tăl'e, Pătu al Măre, Pătu al Mic, Pătu la Colibă Șusurôj, Văl'a cu Măru, Văl'a Mórâi.

5. Există o serie de locuri care au câte două nume, unul românesc și altul sirbesc :

*Âpa, Âpa la rēcă și Osdonița, Rēca
Drînu al Măre și Vélîki Put
La Lac și Bivol'a Băra
Pădura Crăpelor și Kôzjača
Văl'a Strijilei și Strijilsca Dolina*

5.1. Nume de locuri parțial sirbizate :

*Pôdu al Vêrde și Môstu al Vêrde
Pôdu la Orbu și Môstu la Orbu
Sêlsco Părca și Sêlsco Bêdo, Măl'ina Străna
Văl'a Lovfulăi și Lovăca Dolina*

5.2. La următoarele nume de locuri nu se înregistrează două variante :

Arăturil'e în Cl'us, Ieruga la Boga, Ieruga la Sânda, La Bogovêde, La Cosășa, Lăcusiô, Lăcăda Măre, Pésce Rēca, Poceca la Kl'us, Potôcu cu Doi Cras, Potôcu la Măma Răda, Rascrenița la Dêda, Rascrenița la Pîta, Socăcu la Derôj, Socăcu la Dîncă, Socăcu la Ličôj.

5.3. Nume de locuri formate numai din cuvinte sirbești : *Grabovic, Mocer Lug, Ravân, Tîni Vrh, Zăpis.*

6. Nume de locuri după obiectul denotat :

6.1. Satul și părțile satului : *Strižilo, La Cosășa, La Côtă, La Majdân, La Petriș (și La Petrișu, Petriș, Petrișu), La Dal (și Malôa dă la Dal), La Văl'e (și Malôa dă la Văl'e), Pés'ce Rēca, Rascrenița la Dêda, Rascrenița la Pîta.*

6.2. Ulițe : *Socăcu la Derôj, Socăcu la Dîncă, Socăcu la Ličôj.*

6.3. Fintini : *Pătu al Măre, Pătu al Mic, Pătu la Colibă.*

6.4. Izvoare : *Fîntîna la Goei, Fîntîna la Piatra Măre, Fîntîna la Tinca, S'us'urôj.*

6.5. Riuri, pîriuri : *Âpa (și Âpa la Rēcă, Osdonița, Rēca), Potôcu cu Doi Cras, Potôcu la Măma Răda; parte de riu : La Bogovêde, La Găga.*

6.6. Mori și canale : *Móra a Frîntă, Móra la Bóga, Ierúga la Bóga* (și *La Bóga*), *Ierúga la Órbu* (și *La Órbu*), *Ierúga la Sándá*.

6.7. Poduri și punți : *Pódu al Vêrde* (și *Móstu al Vêrde*), *Pódu la Órbu* (și *Móstu la Órbu*); *Pánčá la Súrdu a lu Tál'e*.

6.8. Drumuri, cărări : *Drámu al Máre* (și *Vélíki Put*); *Počáca la Móra, Počáca la Cl'us*.

6.9. Cimpii : *Aráturí'e în Cl'us'*, *Aráturí'e la Kíala, La Gíáta în Pruá, Zápís*.

6.10. Poieni : *Liváda Máre, Raván*.

6.11. Dealuri : *La Síma în Bot, Cl'us* (și *Lácušíc*).

6.12. Văi : *Vál'a cu Măru, Vál'a Lócfului* (și *Lováčka Dolína*), *Vál'a Morái, Vál'a Stríjilei* (și *Stríjilsca Dolína*).

6.13. Teren apos : *Aráturí'e la Lac* (și *La Lac, Bícol'a Báro*), *Mócri Lug*.

6.14. Păduri : *Bótu al Máre, Căpăfína, Grabovíc, La Púža, La Túfá, Párca a Điráptá, Párca a Stîngá, Pădúra Crápelor* (și *Kócíaca*), *Pădúra de la Márcám, Píátra Máre, Sél'ska párcá* (și *Mál'ina strána, Sél'sco Bído*).

7. Cuvintele care intră în componența numelor de locuri discutate pot fi : substantive comune, articole, adjective, numerale, prepoziții, antroponime sau toponime, după cum urmează :

7.1. Substantive comune : *apă, arátură, bara* (< ser. „baltă”), *bicol, bot, brdo* (< ser. „deal”), *capră, căpăfînă, ciuciur* (în *Šušuróí*), *cl'us* (< ser. *ključ* „cheie”), *coastă, colibă, coza* (< ser. *koza* „capră”), *erac, deal, dolina* (< ser. „vale”), *drum, fîntînă, grab* (< ser. „carpen”), *ierugă* (< ser. *jeruga* „canal la moară”), *lac, livada* (< ser. „izlaz, pășune, fineață”), *lovaț* (< ser. *lovac* „vînător”), *lug* (< ser. „crîng, pădurice”), *maídan, mamă, măr, moară, most* (< ser. „pod”), *parte, pădure, piatră, pietriș, pod, potecă, potov* (< ser. *potok* „pîrîu”), *prun, punte, put* (< ser. „drum”), *puț, raván* (< ser. „teren neted”), *reca* (< ser. *reka* „riu”), *socac* (< ser. *sokak* „uliță”), *strana* (< ser. „parte”), *tufă, vale, crh* (< ser. „vîrf”), *zapis* (< ser. „înscris; însemnare”).

Locul *Cl'us* se mai numește și *Lácušíc*, ceea ce localnicii traduc în sirbo-croată prin *Na Ključ* „La Cl'uc”. Nu este exclusă nici explicația dată acestui nume prin antroponimul *Lakušíc* (< *Lazar*)⁶. Există și antroponimul *Kušíc*, și de aici *Lá-Cušíc*, ceea ce ar putea fi contestat doar prin locul accentului, care, în cazul de față, nu pare a fi posibil în graiul românesc din Strižilo.

Hidronimul *Osáoníta* poate fi explicat prin verbul *osahnuti* „a seca”, de la care este derivată forma în discuție cu sensul „riu care seacă (vara)”.

Interesantă ni se pare și forma *Grabovíc* „cârpiniș”, care este tot o formație locală, intrucît în sirbo-croată există doar *grabik* „idem”.

Am explicat toponimul *Raván* prin sirbo-croată pentru că denumește o poiană netedă de pe un deal. Acest nume topic ar putea fi explicat și prin forma românească *reaván* (dial. *raván*), care, în toponimie, denumește un teren „umed, jilav”, însușiri pe care putea să le fi avut și locul în discuție. În acest fel s-ar explica și prezența accentului pe ultima silabă (în *Raván*).

Cuvîntul sirbo-croat *raskrénica* „răscrucce” a devenit în graiul românesc din localitate *rascréníta*.

Numele topic *Zapis* denumește o cîmpie în mijlocul căreia se află un dud. În jurul acestui dud se adunau sătenii cu ocazia procesiunilor re-

ligioase, cu care ocazie, probabil, se stabileau și „consemnau” anumite hotărâri luate în comun. Altfel este greu de explicat sensul acestui cuvânt sîrbocroat de „însemnare; înscris” în toponimie.

7.2. Adjective : *drept*, *frînt*, *lovački* (< ser. *lovački* „a(l) vîntătorului”), *mare*, *mic*, *mocar* (< ser. *mokar* „ud, umed”), *selski* (< ser. *seoski* „(a)l satului”), *stîng*, *Strižilski* (< ser. *Strižilski* „(a)l satului Strižilo”), *trn* (< ser. *crn* „negru”), *veliki* (< ser. „mare”), *verde*.

7.3. Articole : *lu* (pentru *lui*) ; cu valoare de articol demonstrativ se folosesc și adjectivele demonstrative *al*, *a*.

7.4. Numeraie : *doi*.

7.5. Prepoziții : *cu*, *de* (> *dă*), *de la*, *în*, *la*, *peste*.

7.6. Antroponime (în cazul prenumelor indicăm, între paranteze, forma lor oficială așa cum a fost înregistrată la purtătorii acestora) : *Boga* (*Bogoslav*, *Bogoljub*), *Kjala* (poreclă), *Cosașa* (< ser. *Kosač*), *Goșa* (*Gavril*), *Grîta* (poreclă), *Goe* (*Dragoljub*), *Deda* (poreclă < ser. *ded*, *deda* „bunic; moș”), *Deroi* (*Naidan*), *Đinca* (*Dimitrie*), *Licoi* (poreclă), *Marăm*, *Orbu* (poreclă), *Pușa* (poreclă), *Prta* (poreclă), *Rada* (*Radmila*, *Radosava*), *Sanda* (*Aleksandra*), *Sima* (*Simeon*), *Surdu* (poreclă), *Tal'a* (*Constantin*), *Tinca* (*Zlatinka*, *Latinka*).

7.7. Toponime. Probabil, tot dintr-un antroponim este derivat și numele topic *Mal'ina Strana*. Inconvenientul constă însă în faptul că locul acesta se mai numește și *Selska Parča* și *Selsko Brdo*, ambele nume referindu-se la partea, respectiv dealul satului, ceea ce permite apropierea formei *mal'ina* de cuvîntul *mahala* (*maala*, *mala*) ca „parte de sat”.

Numele topic *La Bogovede* poate fi pus în legătură cu antroponimul *Boga* ; neclară este însă partea a doua a numelui, *-cede*, pentru care este greu de stabilit alt etimon în afară de prezentul verbului *a vedea* în forma sa dialectală.

Cuvîntul *Maloa* (din nume topice *Maloa dă la Dal* și *Maloa dă la Val'e*) poate fi explicat prin antroponimul *Malaia*, prezent în nume topice românești din județul Vilcea : *Malaia*, *Maloaia*, *Maleia*.

8. În sfîrșit, vom aminti și cîteva particularități ale graiului românesc din Strižilo ce rezultă din materialul toponimic analizat :

— reducerea diftongului :

ea > *a* : *pădura*

oa > *o* : *costa*, *mora*.

— realizarea vocalei *ă* în loc de *i* : *Marăm*

— palatalizarea consoanelor :

é : *ś* : *cl'us*, *crași*, *șușuroi*

l : *l'* : *col'ibă*, *val'a*

n : *ñ* : *pruñ*, *rascrînița*

d : *đ* : *dal*, *Đinca*, *điraptă*, *livada*

t : *é* : *parče*, *pește*, *poceca*, *punca*

— genitivul singular feminin articulat în *-ăi* : *Val'a Morăi*

— metateza *pr* : *rp* în forma *crapelor* (din *caprelor*).

Cu toate că am înregistrat puține trăsături ale graiului vorbit de locuitorii satului Strižilo, ele sînt totuși suficiente pentru a demonstra că acesta este un grai românesc de tip bănățean.

On the Place Names of Strizilo in Northern Serbia

(Abstract)

This article is an attempt to analyse the place names of the village Striailo in the Socialist Federative Republic of Yugoslavia. Special attention is paid to discovering in these place names elements characteristic of the Ronoanian language. The phonetic and morphological features of the registered forms indicate that the inhabitants of the respective locality are speakers of the Romanian dialect used in the Banat region. The importance of further analyses of personal names found in Strizilo — first of all of surnames — is suggested.

NOTE

1 Anchetele pe teren au fost efectuate de Jovanka Rădic, cercetător științific la Institutul de Limba Sirbocroată al Academiei Sârbe de Științe și Arte din Belgrad, în anul 1985. Nume de locuri au fost culese de la următorii informatori: Ljubisa Marinkovic (în vârstă de 62 de ani), Zorka Kostic (60 de ani) și Ljubinka Dimitrijevic (36 de ani).

2 Stanoje Mijatovic, *Belica — naselja i poreklo stanovništva*, în *Srpski etnografski zbornik*, LVI, Belgrad, 1948. p. 146.

3 Dragoljub Milicevic, *KaravlaSko selo Striailo*, în *Istrazivacki zbornik Crni vrh*, Kragujevac, 1979, p. 31—41.

4 În conformitate cu prevederile legislației iugoslave, orice cetățean iugoslav își poate declara naționalitatea specifică (sârbă, croată, slovenă, română, albaneză, turcă etc.) sau poate declara doar că este *iugoslav*. Procedul acesta este nou și a fost determinat, la început, de ne